

Zápis ze třetího setkání pracovní skupiny pro ochranu práv starších osob

pátek 12. června 2020, Úřad vlády ČR, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1

I. Účastníci setkání:

Členky a členové pracovní skupiny (7):

Lenka Balounová, Veronika Bílková (*předsedkyně*), Šárka Dušková, Kristina Koldinská, Michaela Stachová, Zuzana Trávníčková, Lukáš Zícha (*MZV*)

Nepřítomní členové a členky pracovní skupiny (5):

Kateřina Bělohávková (*MV*), Jiří Hrabě, Dana Steinová, František Valeš, Jan Vobořil

Hosté (5):

Iva Holmerová, Barbora Plíšková (*MPSV*), Helena Válková (*zmocněnkyně pro lidská práva*), Lucie Vidovičová, Jan Vrbický (*MPSV*)

Sekretariát (1):

Barbora Hnátová (*tajemnice*)

II. Návrh programu setkání:

1. Úvodní slovo zmocněnkyně vlády pro lidská práva

2. Prezentace k situaci starších osob v průběhu krize COVID-19

- host Iva Holmerová (Gerontologické centrum)
- Kristina Koldinská (Právnická fakulta, UK)
- Michaela Stachová (Nadace Krása pomoci)
- host Jan Vrbický (Oddělení koncepce sociálních služeb, MPSV)

3. Obecná diskuse k tématu a formulace závěrů a doporučení

4. Projednání Výzvy k zastavení ageismu a věkové diskriminace v době koronaviru

- uvede host Lucie Vidovičová (Ústav populačních studií FSS MU)

5. Různé

III. Průběh setkání:

1. Úvodní slovo zmocněnkyně vlády pro lidská práva

Předsedkyně pracovní skupiny V. Bílková uvedla setkání a poděkovala členkám a členům pracovní skupiny a zmocněnkyni pro lidská práva za jejich aktivity v průběhu koronavirové krize.

Zmocněnkyně pro lidská práva H. Válková navázala a poděkovala všem, kteří se podíleli na pomoci starším lidem v době krize onemocnění COVID-19. Poté H. Válková upozornila na problém chybějící diferenciaci v rámci skupiny starších lidí, ke které docházelo také v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19, když většinová společnost nerozlišovala mezi ohroženými lidmi, potenciálně ohroženými a vůbec neohroženými lidmi. H. Válková vyzvala pracovní skupinu k formulaci závěrů a doporučení vycházejících ze zkušenosti z koronavirové krize.

V. Bílková na závěr úvodní části požádala členy a členky pracovní skupiny, aby se do dalšího setkání pracovní skupiny zamysleli nad případným rozšířením priorit pracovní skupiny o institucionální péči.

2. Prezentace k situaci starších osob v průběhu krize COVID-19

- **Příspěvek I. Holmerové (Gerontologické centrum)**

Podle I. Holmerové se často hovořilo o tom, že senioři v rozhodování nemají dostatečně silný hlas při rozhodování. To koronavirová krize ještě více odhalila. Seniorské organizace se častěji ozývají v souvislosti s rozhodováním o výši důchodů, ale pokud se jedná o jiná témata či problémy, neozývají se tolik. Na druhou stranu je také možné, že o těchto tématech a problémech společnost ani slyšet nechce.

I. Holmerová dále navázala na téma diferenciací, o němž hovořila H. Válková. Seniorská populace je výrazně heterogenní. Patří do ní i spousta lidí, kteří jsou fit a aktivní. Nicméně i přesto je skupina starších lidí charakterizována vyšší letalitou při onemocnění COVID-19 a častějším výskytem geriatrických syndromů jako demence či delirium. To znamená, že i když je starší člověk aktivní a pracující, při onemocnění, zejména COVID-19, má jasnou tendenci k horší prognóze. Je tedy zřejmé, že věk je významný faktor.

Pokud jde o samotné onemocnění COVID-19, dle I. Holmerové se společnost najednou začala divit, že je možné zemřít na nemoc. Panovala míra nejistoty ohledně toho, jak postupovat. ČR měla štěstí, že měla určitý čas se připravit. Byla přijata obecná protiepidemická opatření a bylo zjištěno, že je zapotřebí chránit zranitelné skupiny lidí. Mezi protiepidemickými opatřeními a ochranou zranitelných skupin však měla vzniknout jasná posloupnost, která však nevznikla. Do budoucna je mnoho neznámých – zda bude druhá vlna, zda přijde, jak bude silná. I. Holmerová se domnívá, že by opatření měla být posloupná a vycházet z konkrétních informací. Měla by také existovat faktická podpora těm, kteří jsou ohroženi. Je proto zapotřebí zajistit ochranná opatření, organizační opatření a poté až opatření, která mají charakter zákazů a omezení, včetně izolace.

Jde-li o informace, ty jsou důležité na počátku epidemie. Vyjadřování pouze ve smyslu zákazů přinášelo často strach, diskomfort a paniku, které také živila média. Přesto se podle I. Holmerové mediální obrázek poměrně brzy začal kultivovat, což přispělo ke zvládnutí situace. I. Holmerová se domnívá, že by v případě obdobných situací měly být informace věcné, podávány jasným způsobem. Mělo by z nich být zřejmé, že situace je řešitelná, a měly by napomáhat pochopení situace. Je rovněž důležité poskytovat informace v jazyce srozumitelném a vysvětlujícím pro různé skupiny. Vědecká komunita by měla přispět tím, že by posbírala informace k tématu prezentované na odborných webech a periodických a přeložila je do jazyka srozumitelného široké veřejnosti. Uvedené by mělo vést ke zvýšení zdravotní gramotnosti populace.

I. Holmerová dále uvedla, že extrémně důležitou roli sehrály moderní technologie. Občanská společnost se postarala o značnou podporu. Podnikala svépomocné aktivity, zakládala linky pomoci, rozdávala ochranné pomůcky. Problémy mohly vznikat v souvislosti se službami poskytovanými velkými společnostmi, např. banky, mobilní operátoři, poskytovatelé energií. I velké společnosti by si dle I. Holmerové měly uvědomovat, že různí lidé mají různé potřeby.

Pokud se jedná o ochranná a organizační opatření, bylo podle I. Holmerové dobrým opatřením zavedení nákupní doby pro seniory. I. Holmerová shrnula, že organizační opatření by podle ní měla být jasně vysvětlená a zdůvodněná, tak aby je lidé dostatečně pochopili a nemuseli se chovat jen v souladu s příkazy a zákazy. Pouze ukládání zákazů bylo dle I. Holmerové škodlivé.

I. Holmerová se vyjádřila k tématu institucionální péče. Uvedla, že pokud jde o ústavy, jedná se o systémový problém a ukázalo se, že ČR jde špatným směrem. Situace i komunikace v této oblasti byla a je dlouhodobě problémová. V ústavách je nedostatečně zaručená zdravotní péče a zároveň v nich v podstatě není možné nastavit opatření, která by zamezila šíření viru. Podle I. Holmerové lze situaci řešit zajištěním dostatečné zdravotní péče, snížením počtu lidí v zařízení a zajištěním jejich práv.

Na závěr I. Holmerová informovala, že Alzheimer Europe vydala doporučení týkající se intenzivní péče o lidi s demencí. Text byl přeložen do češtiny a I. Holmerová jej poskytla členkám a členům pracovní skupiny.

V. Bílková poděkovala za příspěvek a předala slovo H. Válkové, která se vyjádřila k nákupní době pro seniory. H. Válková informovala, že ke změnám nákupní doby docházelo z různých důvodů na základě požadavků samotných seniorů. Uvedla, že původně byla navržena doba mezi 8 a 10 hod. Nicméně to nevyhovovalo zejména mimopražským seniorům, kteří vstávají dříve, kolem 6 hod., proto musela být nákupní doba pro

seniory změněna tak, aby lépe vyhovovala oběma skupinám. H. Válková zdůraznila, že je důležité si uvědomovat rozdíly mezi různými seniory.

Dále H. Válková stručně shrnula pro informaci řešení situace a přijímání opatření ve věznicích v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19. H. Válková následně uvedla, že jí vadí, že jsou senioři obdobně jako vězňové zavřeni v zařízení, a to přestože nic neudělali. Stát by je alespoň neměl v těchto zařízeních vystavit nebezpečí na jejich životech.

I. Holmerová reagovala. Uvedla, že se jedná o zdravotně-sociální problém. Informovala také o případu přesunutí seniorů z domova pro seniory v Březnici do zařízení (lázní) v Toušni, které je naprosto nevybavené, a kde byla velice vysoká smrtnost seniorů. Podle I. Holmerové bude mít tento případ soudní dohru.

- **Kristina Koldinská (Právnická fakulta, UK)**

K. Koldinská seznámila pracovní skupinu se třemi tématy svého příspěvku – média, ústavy a zdravotní péče.

Na úvod příspěvku K. Koldinská informovala, že komunita Sant'Egidio, jejíž je členkou a představitelkou v ČR, iniciovala již na počátku koronavirové krize, kdy nebyly ještě k dispozici téměř žádné ochranné pomůcky, prohlášení proti šíření koronaviru v domově pro seniory. Uvedla, že média tématu nevěnují, kromě šíření hysterie, příliš mnoho prostoru.

Jde-li o situaci v ústavech, K. Koldinská zmínila opatření, které klientům ústavních zařízení zakázalo volný pohyb mimo areál daného zařízení, a upozornila na skutečnost, že uvedené opatření bylo v době setkání pracovní skupiny stále účinné. Podle K. Koldinské se tak jedná o bezprecedentní omezení svobody pohybu, které trvá již neúměrně dlouho. J. Vrbický (MPSV) reagoval, že toto opatření skončilo společně s koncem nouzového režimu. K. Koldinská se omluvila za věcnou chybu, nicméně dodala, že toto omezení však fakticky v zařízeních trvá. Dochází tak k výraznému nepoměru, kdy jedné skupině starších lidí je zakázán svobodný pohyb a druhé skupině je pouze doporučena doba, ve které má jít nakupovat. Institucionální péče je naprosto podfinancovaná a personálně poddimenzovaná. Chybí jak personál zdravotnický, tak sociální. K. Koldinská vyzvala k zahrnutí tohoto problému do závěrů setkání pracovní skupiny s tím, že by podle ní měla pracovní skupina dát najevo, že ústavy jsou nadále nepřijatelné a nemoderní.

V posledním bodě se K. Koldinská zabývala tématem zdravotní péče. Informovala, že v rámci Sant'Egidio iniciovali celoevropskou výzvu, která se nazývá „Bez starých lidí není budoucnost. Výzva má charakter humanitního apelu, nikoli právního. Zabývá se otázkou tzv. selektivní zdravotní péče. Zprávy o tomto problému chodily zejména z Itálie a Španělska, nicméně tento problém je přítomný i v ČR, akorát se o něm nemluví. V nejvíce zasažených zemích docházelo k selekci v rámci intenzivní péče podle věku. V ČR se prozatím nemuselo řešit tak intenzivně.

V. Bílková navázala a připomněla nutnost komunikace s médii za účelem změny vnímání starších lidí. Informovala, že v březnu 2020 začala podnikat první kroky a vytipovávat jednotlivé novináře a reportéry, kteří se věnují problematice starších lidí a byli by ochotní pracovní skupině pomoci. Média přitom podle V. Bílkové mohou hrát roli pozitivní a negativní. Pozitivní tak, že by sama média aktivně začala smýšlení o seniorech měnit. Negativní v případech, že by dosavadní vnímání seniorů dále neposilovala.

Poté V. Bílková navrhla změnu v programu a předala slovo J. Vrbickému, zástupci MPSV.

- **Jan Vrbický (Oddělení koncepce sociálních služeb, MPSV)**

J. Vrbický na úvod uvedl, že při řešení situace starších lidí v době koronavirové krize MPSV úzce spolupracovalo s MZd. Během tohoto období pracovali sedm dní v týdnu a vydávali návrhy opatření. J. Vobořil informoval, že byl přítomný na jednáních pracovních skupin na MPSV, MZd i na Úřadě vlády ČR. V počátcích koronavirové krize se pracovalo s materiály od ostatních zemí, kde již onemocnění probíhalo. Společně byly analyzovány reakce ze strany těchto zemí a konzultovány s odbornou veřejností.

J. Vrbický sdělil, že samozřejmě je již mnohem více informací o viru a jeho chování, nicméně v počátcích, v březnu 2020, jsme toho o viru mnoho nevěděli. Proto podíváme-li se zpět, mohou se dnešní optikou zdát některá opatření jako přehnaná a jiná na druhou stranu jako nedostatečně razantní. V současné době má již MPSV k dispozici vypracovaný Plán pandemického vývoje. Na úrovni vlády se připravují podmínky pro nákup ochranných pomůcek. Do konce června 2020 se chystá plán ochrany osob na další období, přičemž senioři

jsou jednou ze základních skupin. J. Vrbický uvedl, že při přípravách se nyní vychází z jiných premis než v březnu. Není tak záměrem uzavřít služby, MPSV se snaží spolupracovat a to i přes chytrou karanténu a krajské hygienické stanice. K omezením by mělo docházet pouze podle ohnisek nákazy. Otázkou je, v jaké intenzitě nastavit plošné testování. V případě uzavření služeb může dojít k přenesení péče na osoby blízké. Úplné uzavření služeb se podle J. Vrbického může zdát v tuto chvíli jako nadměrné, nicméně v době rozhodování v březnu všechny ostatní země přemýšlely obdobným způsobem.

K zákazu pohybu v zařízeních J. Vrbický uvedl, že k němu došlo na základě vzájemného usnesení, které skončilo s koncem nouzového stavu. MPSV a MZd dalo vědět poskytovatelům a krajům, že ředitelé nemohou svévolně rozhodovat o zákazech a omezeních pohybu, ale mají dodržovat doporučení. J. Vrbický si je vědom toho, že v některých zařízeních stále fakticky k zákazům a omezením pobytu dochází. Pokud se o tom MPSV dozví, řeší jednotlivé situace přes konkrétní zřizovatele. Není tedy možné někomu zabraňovat, aby šel domů. J. Vrbický uvedl, že MPSV řeší další problém, který souvisí. Některá zařízení vyžadují doložení testu na COVID-19 při návratu klienta po jeho pobytu doma. MZd přitom jasně určilo, že není možné testy po klientech vyžadovat, obzvláště hradí-li si sami náklady na testování.

Návštěvy v zařízeních byly v rámci plánu rozvolňování zařazeny na 25. května 2020. Návštěvy byly umožněné i u osob v karanténě, a to při zachování zvýšené bezpečnosti a za použití ochranných pomůcek (plášť a další). Nebylo však možné návštěvu zakázat. Tomu odpovídalo i doporučení MPSV a MZd.

V souvislosti se změnami vývoje situace musel být aktualizován i plán rozvolňování. Veškerá opatření však procházela schválením množství pracovních skupin. Aktualizací a zrychlením prošlo i otevření služeb k 22. červnu 2020 (*pozn. tj. týdenních stacionářů, denních stacionářů, center denních služeb, sociálně terapeutických dílen, sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením pro všechny cílové skupiny*). Původně bylo zamýšleno otevření až v srpnu.

Pokud jde o deinstitucionalizaci, J. Vrbický uvedl, že ministryně práce a sociálních věcí prohlásila, že se jedná o jednu z priorit. Nicméně je zapotřebí vycházet z objektivních kritérií. V případě, že bychom chtěli teď hned zrušit všechna ústavní zařízení, vyšplhaly by se investice, na dnešní stavební náklady, minimálně na 120 mld. Kč. Zároveň je poměrně náročné zajistit personální kapacity pro služby. V současnosti je každoročně pro tuto oblast vyčleněno 50 mil. Kč, proto MPSV postupuje směrem k deinstitucionalizaci tak, jak dovoluje státní rozpočet. Nelze tak situaci vyřešit během několika let. J. Vrbický na závěr poznamenal, že je dobré ponechat variabilitu služeb.

Š. Dušková položila dotaz J. Vrbickému. Podle informací, které měla, ministryně práce a sociálních věcí získala o 80 mil. Kč více na ústavy pro seniory. K tomu mělo dojít v květnu 2020, tj. v době krize, kdy bylo zřejmé, že ústavy jsou, co se týče bezpečnosti, hodně problematické. To znamená, že se MPSV vydalo úplně opačným směrem. J. Vrbický odpověděl, že s MF byly vyjednány finance pro výzvu na výstavbu nových kapacit. 50 mil. Kč bylo vyčleněno na vybudování kapacit a služeb pro osoby s autismem, zbývající finance zbyly na vybudování ostatních sociálních služeb. Byla nastavena materiálně-technická kritéria a v případě jejich nastavení v rámci komunity byly uděleny bonifikační body. Potom je již na krajích a neziskových organizacích, zda budou žádat o zařízení menšího či většího typu, podle toho, co se lépe hodí v daném regionu. V současnosti není dostatek financí na to, aby MPSV mohlo říci, že nic než služby komunitního charakteru, tj. do 18 osob, se nebude budovat. Protože Asociace krajů, další zastřešující asociace, zaměstnavatelé a odbory jasně říkají, že hospodárné služby umožňující vyváženost mezi nastavením vhodného prostředí a tím, co si český státní rozpočet může dovolit, se pohybují mezi 40 až 60 uživateli.

J. Vrbický se ještě vrátil k situaci v Toušni a uvedl, že nedošlo ke stěhování seniorů z domova Břevnici. V této situaci zasáhli hasiči a nikdo do Toušně nebyl odstěhován. Uvedl, že si tuto informaci ověřoval. I. Holmerová sdělila, že J. Vrbickému na téma Břevnice - Toušeň odpoví písemně.

- **Michaela Stachová (Nadace Krása pomoci)**

M. Stachová promítla prezentaci (*k dispozici v příloze 1 zápisu*) a shrnula aktivity Nadace Krása pomoci od března 2020. Na úvod připomněla, že cílovou skupinou pro Nadaci Krása pomoci jsou starší senioři, v průměru 85 let, kteří žijí sami doma a nejsou plně soběstační.

Nadace Krása pomoci primárně obstarávala informace pro seniory. Informace totiž byly chaotické a pro lidi, kteří si je nemohli ověřit na internetu, bylo velmi komplikované se v nich zorientovat. Dále nadace obstarávala praktické záležitosti jako nákupy, obědy, léky, rozvážela roušky a dezinfekční gely, pomáhala v jednání

s úřady, poskytovala psychologickou pomoc. Vedle toho také pomáhala i domovům pro seniory, a to přestože se nejedná o cílovou skupinu nadace. Rozdávala rovněž čokolády a dárky od svých partnerů jako poděkování zaměstnancům domovů pro seniory. Nadace organizovala koncerty živé hudby v zahradách domovů pro seniory, dodávala tablety a technologie virtuální reality. M. Stachová se také podělila o interní hodnocení nadace shrnující, jak obstála v době koronavirové krize. Do budoucna si nadace stanovila interní pravidla při krizovém stavu, tedy jednoduchou osnovu, podle které se bude řídit v obdobné situaci, a to při zachování flexibility.

Následně se M. Stachová zaměřila na praktické zkušenosti s koronavirovou krizí a seznámila pracovní skupinu s reakcemi klientů nadace. Z důvodu chaotických informací byli klienti v počátku značně zmatení a vystrašení. Kladně přijímali zavedení nákupní doby pro seniory. M. Stachová kladně hodnotí také zavedení linky 1212, nicméně bylo náročné se na linku dovolat a ne vždy lidé dostali informace, které potřebovali. Dále uvítala zavedení televizního kanálu pro seniory a doručování informačních letáků.

Pokud jde o ochranné prostředky, přestože se od počátku hovořilo o tom, že senioři jsou neohroženější skupinou, zásobování zaměstnanců domovů pro seniory ochrannými prostředky zůstávalo až na chvostu. Zdrojů, ze kterých roušky byly poskytovány seniorům, bylo poměrně dost. Nicméně docházelo k nepoměřům, když někteří senioři měli možnost získat až 5 roušek, jiní ani jednu.

Většina klientů měla velký strach, když informace, které měly, byly podávány způsobem, který vyvolával hysterii. Proto nadace musela posílit kapacity pro psychologickou pomoc. M. Stachová upozornila na skutečnost, že se část seniorů stále bojí vycházet ven. Proto je stále zapotřebí pomáhat s nákupy.

Z domovů pro seniory přicházely neustále informace, které si často i velmi odporovaly. Plošné testování v domovech pro seniory se nezavádělo, ačkoli po něm mnohé subjekty volaly. Pro příště by podle M. Stachové bylo vhodné lépe sladit praktické kroky s komunikační rovinou.

M. Stachová na závěr uvedla, že se k ní dostala informace, že dochází ke krizi osobní asistence v Praze, když je malá poptávka po službách osobní asistence v domácím prostředí. K. Koldinská se zeptala, zda tento stav nastal již během krize nebo až po krizi. M. Stachová odpověděla, že vzhledem k tomu, že byly některé služby během krize zavřené, dopad vnímají až nyní. L. Balounová také potvrdila, že se na Praze-Východ setkávají s nezájmem o tyto služby a nevědí, co je příčinou.

M. Stachová dále uvedla, že nadace často řešila problémy s vyzvedáváním důchodů. Česká pošta roznášela důchody kvůli karanténě až domů i těm lidem, kteří si je standardně vyzvedávají důchody na pobočkách České pošty. Nicméně tato služba se potýkala s problémem omezených kapacit České pošty, proto docházelo i k tomu, že se někteří klienti ocitli celý měsíc bez příjmu. Důchod pak přišel až s důchodem na následující období. Nadace Krása pomoci pomáhala alespoň tím, že využila možnosti vyzvedávat pro klienty důchody na základě plné moci.

Vznikalo mnoho dobrovolnických aktivit a map, které měly propojit neohroženější skupiny s dobrovolníky. Nevýhodou však bylo, že se jednalo o on-line komunikaci, kdy se očekávalo od seniorů, že se sami ozvou, což zejména u starších seniorů nebylo úplně ideální.

M. Stachová shrnula doporučení pro příště. Domnívá se, že by bylo dobré mít jednoduchý a stručný plán, který by byl vodítkem, jak postupovat. Plán by měl být vícestupňový, aby bylo zjevné, jak které body na sebe navazují a podle nich postupovat při případném omezování a naopak i při uvolňování. Podle M. Stachové se osvědčila linka 1212. Pro příště by navrhovala zapojit vedle dobrovolníků také např. sociální pracovníky, jejichž sociální služby jsou dočasně omezeny či zavřeny. Poznámky ke komunikaci M. Stachová shrnula již v předchozích bodech. K tomu ještě M. Stachová zmínila, že zaznamenala slovník zástupkyně veřejného ochránce práv o tom, jak komunikovat o lidech se zdravotním postižením. Možná by bylo dobré takto vytvořit slovníček pojmů, jak komunikovat o seniorech. Dále požádala MPSV M. Stachová do příště vyjasnit podmínky pro ošetřovné pro osoby, které se starají o seniory v případě uzavření služeb. Ocenila také poděkování zdravotníkům formou potlesku na balkóně, nicméně dodala, že by si poděkování zasloužili i pracovníci v sociálních službách. Uvedla, že se domnívá, že by bylo dobré využít současnou situaci, ve které mezi veřejností vzrostla prestiž sociálních pracovníků a pečovatelských, a změnit trend dle kterého je v sociálních službách málo lidí a pracují za nízké mzdy. Jedním ze způsobů poděkování by podle M. Stachové mohlo být zohlednění změny práce při kontrole vyúčtování grantů na rok 2020.

M. Stachová vyzdvihla roli dobrovolníků, kteří zajistili fungování pomoci na lokální úrovni. Navrhla, aby jim bylo oficiálně poděkováno. Formou poděkování by mohlo být i navýšení prostředků na dobrovolnické aktivity, protože ty zůstávají stejné, ačkoli projektů neustále přibývá.

V. Bílková poděkovala za příspěvek a navrhla, aby nejprve byla představena Výzva k zastavení ageismu a věkové diskriminace v době koronaviru, a teprve poté následovala obecná diskuze k tématu a formulace závěrů a doporučení.

3. Projednání Výzvy k zastavení ageismu a věkové diskriminace v době koronaviru

- **Lucie Vidovićová (Ústav populačních studií FSS MU)**

L. Vidovićová promítla prezentaci obsahující shrnutí k Výzvě k zastavení ageismu a věkové diskriminace v době koronaviru (v příloze 2 tohoto zápisu), jejíž znění zasílala členům a členkám pracovní skupiny po jejím sepsání e-mailem. Uvedla, že se výzva věnuje problémům, které jsou dlouhodobé, nicméně koronavirová krize je jako jakýsi katalyzátor dále podtrhla. Seznámila pracovní skupiny s konkrétními osobami, které se na textu výzvy podíleli a podporovali ji, a poděkovala všem, kteří podepsali výzvu či k ní vyjádřili kritiku.

L. Vidovićová uvedla, že výzva stojí na dualitách. Jednou je akademická výzva na principech sociální exkluze a ageismu, a druhá – nadstavbová - je apelem, abychom doporučení, příkazy a zákazy dokázali zpracovat. Další dualitou je otázka, zda budeme hovořit o skupině lidí 65+ jako o rizikové skupině, nebo zda budeme mluvit o tom, že rizikové skupiny neexistují, ale existují riziková chování a riziková prostředí. Ze sociálního hlediska hrozilo ohrožení nemocí, ale také ohrožení přístupem, který byl zvolen a prevencí. L. Vidovićová uvedla příklad paní M. a pana O. Paní M. je křehká seniorka, která právě vstoupila do nového zařízení, zažívala adaptační stres v době, kdy začínala karanténa z důvodu chřipkové epidemie. Poté plynule přešla do karantény z důvodu COVID-19, kdy přestalo být možné, aby od syna získávala výživové doplňky, nastala u ní proto extrémní sociální izolace. Ke všemu musela být převezena do nemocnice a po návratu z nemocnice ji čekala 14 denní karanténa. Uvedené nazvala vězením. Pan O. je fit senior, který běhá, studuje v programu dlouhověkosti, chce nabídnout své seniorské know-how jako dobrovolník, ale byl hned od dveří odmítnut. S tím se však vyrovnal a našel si způsob, jak vykonávat dobrovolnické aktivity na dálku.

Apel vznikl v rámci Komise pro důstojné stárnutí hl. m. Prahy. V tu chvíli přišla i Gallwayská výzva, proto vznikl nápad poslat výzvy společně do světa. Přestože výzva původně pochází z Irska, obdobné problémy se vyskytovaly v různých zemích. Návrh výzvy k zastavení ageismu v době koronaviru byl podepsán na úrovni přátel a dále distribuován a medializován. L. Vidovićová také zmínila dotaz H. Janečkové v rámci Komise pro důstojné stárnutí, která se zeptala, zda někdo ze členů má nápad, jak do pomoci zapojit fit seniory 65+, když je rodiny nepouští k vnoučatům a dobrovolnické aktivity je odmítají kvůli věku. V té době tak již podle L. Vidovićové bylo jasné, že dochází k věkové diskriminaci.

Ke dni setkání bylo 318 signatářů včetně seniorů. Byla zřízena i facebooková stránka Zastavme ageismus v době koronaviru. Množství jiných výzev a apelů je zveřejněno na webu České gerontologické a geriatrické společnosti www.cggs.cz. Čtyři hlavní vzkazy v anglickém textu výzvy hovoří o tom, že senioři potřebují přístup k informacím, jsou vystaveni riziku sociální izolace a jejím psychosociálním dopadům, že nemůžeme používat věk ke stanovení jakékoli hranice a že se jedná o skupinu, která má sociální přínos a tato situace mohla ohrozit mezigenerační solidaritu.

V souvislosti s koronavirovou krizí znovu otevřela otázka ztráty důvěry. L. Vidovićová na závěr varovala před demonizací institucí.

V. Bílková poděkovala za příspěvek. Poté přednesla na žádost nepřítomné členky pracovní skupiny D. Steinové informace o tiskovém prohlášení EURAG, které také shrnuje situaci seniorů v době koronavirové krize. Prohlášení upozorňuje na stereotypní zobrazování staršího člověka na základě tří charakteristik – homogenost, neaktivnost, zátěž.

4. Obecná diskuse k tématu a formulace závěrů a doporučení

V. Bílková vyzvala k formulaci bodů, které budou obsaženy ve výstupu ze setkání pracovní skupiny. Uvedla, že si poznamenala pět bodů:

- Se seniory nelze nakládat jako s homogenní skupinou, která je pasivní a představuje zátěž.
- Jakákoli krize nedopadá nutně jen na určité kategorie definované věkem. Koronavirus tak nelze redukovat pouze starší lidi.
- Informace o starších lidech se budou ke starším dostávat včas, budou jasné, srozumitelné a věcné.
- V tažení proti koronaviru je zapotřebí zapojit všechny složky společnosti.
- Zamyšlení se nad institucionální péčí.

V. Bílková požádala ostatní členy a členky pracovní skupiny, aby se přidali se svými návrhy. H. Válková připomněla, že výstup pracovní skupiny by měl být srozumitelný pro širokou veřejnost.

Z. Trávníčková navrhla, že by mohlo jít o příležitost, aby se stát zamyslel nad tím, jak funguje dobrovolnická služba. Je možná spousta lidí, kteří chtěli pomoci, ale dobrovolnická služba v místě nefungovala. Na druhou stranu byli lidé, kteří pomoc potřebovali, ale nevěděli, kde ji mají sehnat. Scházelo propojení. K. Koldinská v souvislosti s tím sdělila, že se domnívá, že je v pořádku, že jsou dobrovolníci registrováni v databázích. Lidé, kteří potřebují pomoc, jsou totiž zranitelnější a není vyloučeno, že může docházet k jejich zneužití.

H. Válková připomněla návrh vytvoření jasného krizového plánu a slovníček pojmů pro komunikaci o seniorech. Dále také připomněla bod k selektivní zdravotní péči. K. Koldinská navrhla formulaci odmítnutí diskriminace na základě věku v přístupu k zdravotní péči. I. Holmerová dodala potřebu odmítnout zdravotní péči z důvodu pobytu v zařízení.

Následně probíhala diskuze mezi L. Vidovicovou, H. Válkovou, I. Holmerovou, Š. Duškovou a K. Koldinskou ohledně míry ohrožení koronavirem na základě věku. L. Vidovicová argumentovala, že věk není základním faktorem, který způsobuje větší ohrožení koronavirem, ale roli hraje zdravotní stav a prostředí. H. Válková uvedla, že by v tomto směru byla opatrná, když virus známe prozatím málo a nemáme jasná data, která by takový výrok potvrzovala. I. Holmerová uvedla, že starší lidé obecně hůře snášejí nemoci, a proto je pro ně onemocnění koronavirem obecně rizikovější.

Z. Trávníčková uvedla, že se domnívá, že na pacienty může mít negativní vliv skutečnost, že byly zavřeny ordinace nebo odložené operace, což mohlo zasahovat do základního práva na přístup ke zdravotní péči. To se sice týkalo všech, ale starší lidé mohli mít omezené možnosti zjistit si informace na internetu. Š. Dušková navrhla, že by mohlo být uvedené formulováno ve smyslu potřeby zpřístupnit zdravotní a sociální služby v průběhu krize i následně.

H. Válková také připomněla bod – ohrožení mezigenerační solidarity.

Z. Trávníčková navrhla další bod – dobrovolnictví. L. Balounová se přidala a uvedla, že pro činnost ve městě byli dobrovolníci klíčoví.

V. Bílková navrhla, že v návaznosti na setkání bude zpracován a finalizován seznam bodů zmíněných v diskusi ve formě desatera pro seniory v době koronaviru (deset doporučení), a to formou elektronické komunikace se členkami a členy pracovní skupiny.

5. Různé

H. Válková navrhla jmenování I. Holmerové členkou do pracovní skupiny.

6. Závěr

V. Bílková poděkovala a ohlásila, že další setkání se bude konat na podzim 2020.